

Категорія здоров'я в контексті концепції сприяння покращенню здоров'я

Зимівець Н. В.

УДК 37.032:371.7

ПОНЯТТЯ «здоров'я» характеризують складність, багатозначність, адже в ньому відображані фундаментальні аспекти буття людини в світі. Воно детермінується ходом соціальної еволюції, історичним розвитком та соціально-культурним контекстом.

У цьому ракурсі значущою є робота О. С. Васильєвої та Ф. Р. Філатова «Психологія здоров'я людини: еталони, уявлення, установки» [2]. Автори, проаналізувавши найбільш поширені наукові й соціальні уявлення про феномен здоров'я, виділили три еталонні основи здоров'я, які залишаються непорушними впродовж сторіч, і відобразили їх як завершені філософські й наукові концепції, а саме: антична, адаптивна, антропологічна. Еталон здоров'я (відносно стійка формувальна матриця, яка визначає структуру знання про нього) наявний у свідомості кожного суб'єкта і є безпосереднім результатом використання конкретної концепції здоров'я в реальній соціальній практиці [2]. Саме вони (концепції) визначають сутнісний зміст ставлення до здоров'я, діяльності з його збереження й зміцнення. Ми поділяємо погляд Ян Мак-Дермотта, Джозефа О'Коннора, котрі вважають: «як визначите здоров'я, так і сформуєте переконання про нього [6, с. 419]».

Для підтвердження наведемо коротку характеристику сутності поняття здоров'я, представлену в трьох основних концепціях.

В античній концепції (Платон, Цицерон, Гіппократ, Сократ, Епікур) здоров'я розуміють як внутрішню узгодженість, гармонію, красу, урівноваженість. Головні принципи античного оздоровлення, як їх сформулювали О. С. Васильєва, Ф. Р. Філатов – помірність («нічого понад міру») і турбота про себе [9, с. 47 – 56].

В адаптаційній концепції (Г. Спенсер, Л. А. Брусиловський (1959), Г. Сельє (1960), В. В. Фролькін (1969), І. А. Аршавський (1979), Д. С. Саркісон (1987), Н. Noack, T. Abelin (1987), Л. Х. Гаркаві (1990), І. І. Брехман (1990) здоров'я розглянуто як пристосованість індивіда до навколишнього середовища. Звернемо увагу на те, що в практиці охорони здоров'я один із основних підходів адаптаційної концепції – узгодження особистих характеристик з соціальними нормативами – обмежився тільки визначенням відповідності стану здоров'я індивідуума середньостатистичним нормам функціонування організму, і відповідно призвів до того, що в буденному розумінні здоров'я розглядали (та й розглядають) переважно як відсутність захворювань.

В основі антропоцентричної концепції (Б. С. Братусь, В. Я. Дорфман, К. Роджерс, В. А. Ліщук, Д. А. Леонтєв, А. Маслоу, Г. Олпорт, А. Б. Орлов, Е. Фромм) лежить уявлення про вище (духовне) призначення людини. Кожна людина має певні позитивні потенції, реалізувати які є її обов'язок і відповідальність перед собою й людством. Основні принципи й критерії здорового існування – вільне творче самовираження, розвиток (особисте зростання), інтеграція дос-

ЗА ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ

віду й духовне самовизначення – приводять до усвідомлення власної відповідальності, яка цілком покладається на Суб'єкта та яку тепер уже не вдається перекласти на абсолютні закони Природи або Долю.

Актуальність проблеми здоров'я стимулює науковців до розробки концепцій здоров'я, у яких були б враховані й узгоджені положення трьох універсальних концепцій відповідно до сучасної наукової парадигми та цілісного, інтегративного підходу до вивчення такого феномену, як здоров'я.

Саме такими є, на нашу думку, концептуальні засади сприяння покращенню здоров'я, *оскільки:*

— у них інтегровано наукові уявлення про такий феномен глобального масштабу, як здоров'я, ураховано й узгоджено положення трьох універсальних концепцій здоров'я (античної, адаптивної, антропологічної) відповідно до сучасної наукової парадигми;

— вони ґрунтуються на визнанні загальнолюдської цінності, соціальної значущості здоров'я, відповідальності за його збереження з боку індивіда, держави, соціальної групи, суспільства та міжнародної спільноти загалом і започаткували парадигматичний перехід особистості на самоконтроль за своїм благополуччям;

— у них розкрита план-схема й алгоритм управління процесом сприяння покращенню здоров'я.

Концептуальні засади сприяння покращенню здоров'я в глобалізованому світі як цілісного, системного процесу викладені в низці документів планетарного масштабу (Всесвітня Декларація з охорони здоров'я «Здоров'я для всіх у XXI столітті» (1998), Алма-атинській Декларації (1977 р.), Оттавській Хартії (1986 р.), Аделаїдських рекомендаціях (1988 р.), Сундсвальській заяві (1991 р.), Джакартській Декларації (1997 р.), Бангкокській Хартії (2005 р.) [1; 3; 5; 7; 8; 17].

Проведене порівняння підходів до трактування поняття «здоров'я» в теоретичних роботах дослідників (Г. Апанасенко, А. Бодальов, І. Брехман, О. Васильєва, В. Вернадський, Дж. Гібсон, Н. Григор'єва, І. Гурвич, В. Казначєєв, Ю. Лисицин, А. Маслоу, М. Мюррей,

Г. Никифоров, Г. Олпорт, Б. Райн, М. Селігман, М. Чиксентміхалі, Ф. Філатов, Е. Фромм, І. Ялом, К. Ясперс, Н. Vertio в низці документів міжнародного значення (Алма-атинська Декларація, Оттавська Хартія, Аделаїдські рекомендації, Сундсвальська заява, Джакартська Декларація, Всесвітня Декларація з охорони здоров'я «Здоров'я для всіх у XXI столітті», Бангкокська Хартія) дозволяє досягти поставленої мети дослідження.

Мета нашої статті — охарактеризувати поняття «здоров'я» як основну ідею цієї концепції, розкрити його сутність і показати, які наукові підходи до його вивчення в ній ураховані.

Згідно з *концептуальними положеннями* сприяння покращенню здоров'я воно трактується :

1. Як *сукупність інтегрованих компонентів*. «Здоров'я – це стан повного фізичного, соціального й психічного благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад [3, с. 1]». В англomовному оригіналі документа ВООЗ замість терміна «психічне» вжито латинський *«mental»*, який, крім психічного, містить також розумовий (інтелектуальний) і духовний компоненти, тобто в цій концепції здоров'я визначено як багатовимірний феномен, котрий поєднує різні компоненти й відображає фундаментальні аспекти людського існування.

Виділення у структурі здоров'я різних складових характерне для комплексного підходу до трактування поняття «здоров'я» (В. Ананьєв, І. Брехман, О. Васильєва, Г. Никифоров, Б. Райн, Ф. Філатов, Е. Фромм). Так, Білл Райн, професор школи соціальної роботи Мак-Гілл університету (Канада), виділяє такі складові здоров'я – духовна, інтелектуальна, емоційна, фізична, соціальна, професійна, екологічна, психологічна [17].

Тут слід зауважити, що базове визначення концепції найчастіше цитують у наукових джерелах, однак останнім часом у деяких дослідженнях критикують. Наведемо основні тези цієї критики, що сформульовані Г. Артюніною, О. Ігнатковою, котрі вважали, що поняття «здоров'я» визначається (трактується) через

суб'єктивне поняття «благополуччя»; розглядається як ідеальна мета, яку ніколи не досягти, як статичне явище [9, с. 8].

На наш погляд, така думка є доречною тоді, коли це визначення дослідники трактують не в контексті концепції сприяння покращенню здоров'я, а виокремлено. Справді, це визначення здоров'я характеризує ідеальний стан. Однак це той соціальний орієнтир, до якого необхідно прагнути і окремій людині, і суспільству, і світовій спільноті [3]. В означеній концепції представлено й інші трактування, які розкривають сутність здоров'я й системної діяльності для його досягнення. Як підкреслено в Оттавській Хартії, для досягнення стану повного фізичного, психічного й соціального благополуччя людина чи група людей повинні вміти визначати та реалізовувати свої прагнення, задовольняти потреби, змінювати середовище і справлятися з ним [17, с. 80 – 83].

Поняття «благополуччя», уважає Л. Куликов, позицію якого ми поділяємо, вибрано ВООЗ як критерій здоров'я тому, що благополуччя й відчуття благополуччя дуже значущі для будь-якої людини, його трактування збігаються або значною мірою схожі в різних наукових дисциплінах і буденній свідомості, існують об'єктивні показники благополуччя [10]. Наприклад, охарактеризуємо виділені Керол Ріфф закономірності психологічного благополуччя: позитивне ставлення до себе та свого минулого (самоприйняття); наявність цілей і занять, котрі наділяють життя сенсом (цілі в житті); здатність виконувати вимоги повсякденного життя (компетентність); відчуття (почуття) безперервного розвитку й самореалізації (особисте зростання); стосунки з іншими, пронизані турботою та довірою (позитивні стосунки з іншими); здатність жити за власними переконаннями (автономність) [11].

У суб'єктивному благополуччі (загалом і в його складових) науковці виділяють два основні компоненти: когнітивний – уявлення про різні сторони свого буття й емоційний – домінуюче ставлення до окремих складових буття.

2. Як *вища, універсальна, абсолютна цінність*. Здоров'я є початковою й першочерговою термінальною цінністю для людини, суспільства, і значення полягає в актуалізації цілей, намірів з її (цінності) реалізації, досягнення.

Постулат про здоров'я як цінність, що у свій зміст включає субцінності, які мають смисложиттєве, усеосяжне й позачасове значення, є основним для аксіологічного підходу (Г. Апанасенко, В. Колбанов, Ю. Лисицин, А. Маслоу). За ціннісною суттю здоров'я постає благом, тобто тим, що відповідає потребам, інтересам, має позитивне значення для людей. Ціннісний зміст здоров'я акумулюється, реалізується у відповідальному ставленні людини (соціуму) до свого стану, що забезпечує успішну життєдіяльність, досягнення благополуччя.

3. Як *системна якість*, що характеризує людське буття в його цілісності. Здорова людина завжди потенційно цілісна, тобто спрямована у своєму становленні на формування цілісності та єдності.

Саме на уявленні про здоров'я як цілісності та певного рівня інтегрованості особи ґрунтується холістичний підхід (Е. Еріксон, Г. Олпорт). До стійких характеристик здорової особистості належать такі: самоактуалізація, повноцінний розвиток, особисте зростання, відкритість досвіду й початкова довіра до процесу життя, здатність до справжнього діалогу, свобода в переживанні, самовираженні та самовизначенні, осмисленість, свідомість існування.

4. Як *право людини*. Організація Об'єднаних Націй визнає, що найвищий досяжний стандарт здоров'я є одним із основних прав кожної людини без обмежень [3].

Право на найвищий досяжний стандарт здоров'я є нероздільним правом, яке поширене на всі основоположні фактори здоров'я. Держави повинні реалізовувати право на здоров'я «поступово й повно», «максимально використовуючи наявні ресурси», «усіма належними способами» [3]. Покращення здоров'я та добробуту людей є остаточною метою соціального та економічного розвитку кожної країни світу. У праві на здоров'я виявляється

взаємна відповідальність людини, суспільства й держави за нього.

5. Як *позитивна концепція*, що висуває на перший план соціальні й особистісні ресурси, можливості [3].

На стан здоров'я індивіда в кожен момент можуть позитивно вплинути зовнішні та внутрішні ресурси, наявні в його розпорядженні. Можливість, за поглядом Дж. Гібсоном, є особливою єдністю властивостей оточення й самого суб'єкта, однаково і фактом середовища, і поведінковим фактом суб'єкта. Ми поділяємо погляд Ю. Науменка, котрий визначає нездоров'я як стійку форму життєдіяльності людини, що є результатом її нездатності до позитивного саморозвитку в конкретних життєвих обставинах [12, с. 43].

Позитивна концепція здоров'я (А. Антоновська, О. Васильєва, Л. Куликов, Г. Никифоров, М. Селігман, В. Пахальян, М. Чиксентміхалі) побудована на принциповому положенні: кожна людина має величезну кількість здібностей і великий потенціал, потрібно розвивати ці здібності, підтримувати та зміцнювати внутрішні сили. Особливу увагу приділяють пошуку чинників, які б сприяли благополучному існуванню й розквіту індивідів та співтовариств (орієнтація на салютогенез, тобто визначення факторів сприяння здоров'ю).

6. Як *засіб, ресурс*, що дає можливість людям «жити індивідуально неповторним та продуктивним в соціальних і економічних аспектах життям (мати індивідуально неповторний та продуктивний в соціальних і економічних відносинах спосіб життя)» [3, с. 2]».

На нашу думку, у цій тезі концепції закладено базові положення акмеологічного й феноменологічного підходу до трактування здоров'я. Представники акмеологічного підходу (В. Ананьєв, А. Бодальов) визначають здоров'я як оптимальну передумову для виконання людиною визначених життєвих цілей і завдань, її призначення, зрештою, її самоутвердження на Землі. У межах феноменологічного підходу (І. Ялом, К. Ясперс) здоров'я трактується як одну з характеристик індивідуального неповторного «способу буття у світі».

7. Як *ступінь*, яким особистість чи група осіб здатні, «з одного боку, реалізувати свої

прагнення й задовольнити свої потреби, з іншого боку, змінювати середовище чи кооперуватися з ним» [3, с. 4].

У цьому визначенні відображено погляди представників антропоцентричного (А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс, Е. Фромм), адаптаційного (Н. Агаджанян, Р. Баєвський, А. Берсенєва, І. Брехман), еволюціоністського підходів (В. Вернадський, В. Казначєєв).

Відповідно до запропонованою представниками еволюціоністської підходу ноосферної моделі здоров'я воно трактується як «рівновага необхідності й достатності задоволення її фізичних, психологічних, соціальних потреб при пріоритетному збереженні життя і здоров'я всієї людської популяції сучасного й майбутніх поколінь» [18, с. 110].

Визначені підходи стали основою для введення в концепцію такого важливого для людства поняття, як «стійкий розвиток», що визначають як «розвиток, що дає змогу задовольняти потреби сучасного покоління, не загрожуючи потенційним можливостям із задоволення потреб прийдешніх поколінь» [3, с. 31].

8. Як *сукупна (спільна) цінність*. «Здоров'я – це стан, за якого люди здатні контролювати своє життя завдяки справедливому розподілу можливостей і ресурсів» [3, с. 4].

Не можна бути здоровим за рахунок інших. Досить чітко це показано у вислові – «немає ніякого здоров'я для мене без мого брата. Немає ніякого здоров'я для Британії без Бангладеш» [23, с. 117]. Саме тому в концепції приділено увагу досягненню *всіма людьми* у світі такого рівня здоров'я, який би давав їм можливість жити продуктивним у соціальному та економічному планах способом. У глосарії термінів із питань сприяння здоров'ю цей процес визначають як «здоров'я для всіх» [3]. Соціальна справедливість і рівність людей, солідарність країн, континентів щодо забезпечення можливостей збереження та зміцнення здоров'я трактуються як передумови здоров'я.

9. Як *загальнолюдська цінність*, що дає змогу зберегти і людську популяцію, і нашу планету хоча б у сучасному вигляді [18].

Саме тому разом із поняттям «індивідуальне здоров'я» введено поняття «громадське здоров'я». Наразі в наукових роботах, присвячених проблемі сприяння здоров'ю, вирізняють шість рівнів здоров'я, структурованих за кількісною ознакою від окремого індивіда до людства загалом. Перший рівень – індивідуальний, здоров'я окремої людини. Другий рівень визначають як рівень здоров'я певної групи людей. Третій рівень – рівень здоров'я організації. Четвертий рівень – здоров'я громади. П'ятий рівень – рівень країни. Останній, шостий, – рівень усього світу (глобальне здоров'я) [17].

Увагу акцентують на взаємозалежності та взаємодетермінованості рівнів здоров'я. Благополуччя індивіда можливе лише за благополуччя певної значущої для нього групи (сім'я), організації, у якій він працює, громади, де він проживає, країни та всього світу.

Наразі зауважимо, що історія ставлення до індивідуального здоров'я нараховує майже дві тисячі років, а до громадського здоров'я – не більше двохсот років. Офіційним документом, котрий зафіксував значущість здоров'я як соціального явища, є статут «Охорона народного здоров'я», що був прийнятий в Англії XIX ст. Саме в ньому вперше згадують термін «громадське здоров'я».

Під громадським здоров'ям науковці розуміють здоров'я населення, що відображає фізичне, психологічне, соціальне благополуччя людей, які здійснюють свою життєдіяльність у визначених соціальних спільнотах (громадах, країнах, регіонах).

У різних країнах світу стан громадського здоров'я помітно відрізняється. Для оцінювання стану громадського здоров'я донедавна використовували такі показники, як демографічні, інвалідність, рівень фізичного розвитку, захворюваність, тимчасова непрацездатність, смертність тощо. Однак ці показники дають змогу оцінити тільки фізичний аспект громадського здоров'я і характеризують, імовірніше, нездоров'я, ніж здоров'я. Експерти ВООЗ, спираючись на визначення показника здоров'я як «характеристики, що підлягає вимірюванню (прямо або опосередковано) і може використовуватися для опису од-

ного або більше аспектів здоров'я населення» [3, с. 14], запропонували такі *індикатори громадського здоров'я*: імовірна середня тривалість здорового життя при народженні; відсоток ВВП на охорону здоров'я; доступність первинної медичної допомоги; забезпеченість населення гідним водопостачанням; відсоток осіб, які піддані імунізації від інфекційних захворювань; стан харчування дітей; рівень освіченості дорослого населення; доля ВВП на душу населення. Ці й інші позитивні показники здоров'я дають змогу визначити потенціал, який має населення країни та від якого залежить соціально-економічний розвиток суспільства.

Ми не ставили собі за мету оцінити стан громадського здоров'я в нашій країні за індикаторами ВООЗ. Однак тільки інформація за одним показником, а саме за ймовірною середньою тривалістю здорового життя при народженні, яка складає в Україні в чоловіків – 52,3 року, у жінок – 61, 3 року (для порівняння: у Швейцарії – 70,4 і 73,7 року відповідно) засвідчує соціальну катастрофу [17]. Ситуація із громадським здоров'я в нашій країні підтверджує тезу про те, що ключовим завданням процесу сприяння поліпшенню здоров'я повинно бути зміцнення особистої відповідальності за здоров'я, один із аспектів якої досить яскраво передає вислів «я повинен прожити до 85 – 90 років, моя передчасна смерть буде нещастям для суспільства, я так багато зобов'язаний людству» [23, с. 24].

Ми вважаємо, що існує нагальна потреба в просуванні поняття «громадське здоров'я» в теоретичну та практичну площину діяльності з поліпшення здоров'я в нашій країні. Це дасть можливість усвідомлювати важливість відповідального ставлення до здоров'я на всіх його рівнях, необхідність дій кожної людини щодо покращення громадського здоров'я для збереження й зміцнення власного.

На основі вищесказаного констатуємо, що в концептуальних засадах сприяння покращенню здоров'я розкриваються в єдності такі суттєві ознаки феномену здоров'я, як:

- холістичність (цілісність), багатокомпонентність, системність;

• у співвідношенні структурний (стан) і динамічний аспекти (процес) здоров'я;

• рівні здоров'я, їх детермінованість факторами здоров'я, серед яких найвпливовішим є ставлення до здоров'я;

• взаємозалежність і взаємозумовленість благополуччя індивіда, благополуччя громади, благополуччя країни та всього світу.

Зміст здоров'я, викладений у концепції, стисло можна представити таким чином: здоров'я – це жити довго (*«наповнити життя роками»*); бути здоровим якомога довше (*«наповнити роки життям»*); розвивати впродовж життя свій потенціал (*«наповнити життя життям»*) [17].

Підсумовуючи, акцентуємо увагу на змістових характеристиках поняття «здоров'я», викладених у концепції сприяння покращенню здоров'я.

Здоров'я – це стан повного благополуччя в різних сферах життєдіяльності, фундаментальна потреба людини, реалізація її потенціалу. Здоров'я є одночасно ресурсом, процесом і результатом задоволення однаковою мірою фізичних, психічних і соціальних потреб кожної людини за пріоритетного значення здоров'я всієї людської популяції нинішнього та прийдешніх поколінь, є найвищою загальнолюдською й суспільною цінністю. Воно виявляється в здатності зберігати й покращувати природне місце існування, збільшувати тривалість і поліпшувати якість життя завдяки можливості контролю та керування факторами, що їх зумовлюють.

Досягнення благополуччя здійснюють через свідомий та цілеспрямований процес творення людиною власної системи життєдіяльності, участі в діяльності щодо покращення громадського здоров'я й забезпечене їй відповідальним ставленням до здоров'я й індивідуального, і громадського. Кожна людина певною мірою особисто відповідає за здоров'я всього людства, усе ж людство певною мірою відповідає за здоров'я кожної людини [19].

До перспективних напрямів наукових розробок належить удосконалення соціально-педагогічного інструментарію сприяння здоров'ю відповідно до базових принципів концепції сприяння покращенню здоров'я.

Література

1. Відповідальне ставлення до здоров'я: теорія та технології : монографія / П. М. Гусак, Н. В. Зимівець, В. С. Петрович; М-во освіти і науки України; Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк : ВАТ «Волин. обл. друкарня», 2009. – 219 с.

2. Васильєва О. С. Психологія здоров'я человека: эталоны, представления, установки : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведения / О. С. Васильєва, Ф. Р. Филатов. – М. : Издат. центр «Академия», 2001. – 352 с.

3. Глоссарий терминов по вопросам укрепления здоровья. Всемирная организация здоровья. – Женева, 1998. – 48 с.

4. Дартау Л. А. Феномен здоровья: концепция и прикладные аспекты / Л. А. Дартау // Проблемы управления. – 2005. – № 5. – С. 92 – 98.

5. Джакартская декларация о продолжении деятельности по укреплению здоровья в 21-ом столетии. HPR/HEP/4ICHP/BR/97.4, WHO, Geneva, 1997.

6. Дермотт Ян Мак. Убеждение и здоровье. Психологические методы обретения здоровья : хрестомат. / Дермотт Ян Мак, Джозеф О'Коннор; сост. К. В. Сельченко. – Мн., М. : Харвест, АСТ, 2001. – С. 418–434.

7. Европейская стратегия «Здоровье и развитие детей и подростков». – Копенгаген : ВООЗ, Европ. Регион. Бюро, 2005. – 23 с.

8. Здоровье–21. Основы политики достижения здоровья для всех в Европейском регионе ВОЗ: Введение // Европейская серия по достижению здоровья для всех. – 1998. – № 5. – Копенгаген : ВОЗ (ЕРБ).

9. Здоровье, болезнь и образ жизни : учеб. пособие для высш. шк. / Г. П. Артюхина, С. А. Игнаткова – 3-е изд. перераб. – М. : Академ. Проект, Фонд «Мир», 2006. – 560 с.

10. Куликов Л. В. Психогигиена личности. Вопросы психологической устойчивости и психопрофилактики : учеб. пособие / Л. В. Куликов. – СПб. : Питер, 2004. – 464 с.

11. Керол Рифф. – Режим доступу : <http://www.psy.msu.ru/science/conference>

12. Науменко Ю. В. Проектирование здоровьесобудующего образования / Ю. В. Науменко // Образование. – 2004. – № 1. – С. 43 – 52.

13. Майкл Бопп. Сприяння покращенню здоров'я в громаді / Бопп Майкл. – К. : ХДФ, 2005. – 45 с.

14. Ендрю Роджерс. Популяризація здорового способу життя: роздуми над деякими сучасними тенденціями / Ендрю Роджерс. – К. : ХДФ, 2003. – 15 с.

15. Психологія здоров'я : учеб. для вузов / под ред. Г. С. Никифорова. – СПб. : Питер, 2003. – 607 с.

16. Роджерс Е. Популяризація здорового способу життя: роздуми над деякими сучасними тенденціями / Е. Роджерс // Міжнар. федер. соц. прац., Християнський дит. фонд, Укр. асоц. соц. педагогів та спеціалістів з соц. роботи. – К., 2003.

17. Сучасні підходи у сфері охорони громадського здоров'я та його популяризації / упоряд. Н. В. Зимівець, В. В. Крушельницький, Т. І. Мірошніченко ; за заг. ред. І. Д. Звереві. – К. : Наук. світ, 2004. – 95 с.

18. Формирование культуры здоровья обучающихся : материалы межрегион. конф. работников образования и здравоохранения, 7 декабря 2004 г. – Казань : РИЦ, «Школа», 2005. – 140 с.

19. Формування здорового способу життя молоді: стратегія розвитку українського суспільства / О. О. Яременко (кер. авт. кол.), О. В. Вакуленко, Ю. М. Галустян та ін. – К. : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – Ч. 1. – 164 с.

20. Формування здорового способу життя молоді: стратегія розвитку українського суспільства / О. О. Яременко (кер. авт. кол.), О. В. Вакуленко, Н. М. Комарова та ін. – К. : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – Ч. 2. – 216 с.

* * *

Зимівець Н. В. Категорія здоров'я в контексті концепції сприяння покращенню здоров'я

У статті охарактеризовано поняття «здоров'я» як основну ідею концепції сприяння покращенню здоров'я, у який на основі інтегративного підходу акумульовано сучасні уявлення про здоров'я як глобальний феномен; розкрито сутність сучасного трактування по-

няття «здоров'я» на основі порівняння базових положень концепції з підходами до вивчення здоров'я (комплексний, холистичний, аксіологічний, акмеологічний, феноменологічний, антропоцентричний, адаптаційний тощо).

Ключові слова: здоров'я, концептуальні засади сприяння покращенню здоров'я, право на здоров'я, благополуччя, громадське здоров'я.

Зимовец Н. В. Категория здоровья в контексте концепции содействия улучшению здоровья

В статье охарактеризовано понятия «здоровье» как основную идею концепции содействия улучшению здоровья, в которой на основе интегративного подхода аккумулярованы современные представления о здоровье как глобальном феномене; раскрыта сущность современной трактовки понятия «здоровье» на основе сравнения базовых положений концепции с подходами к изучению здоровья (комплексный, холистический, аксиологический, акмеологические, феноменологический, антропоцентрический, адаптационный и т. п.).

Ключевые слова: здоровье, концептуальные основы содействие улучшению здоровья, право на здоровье, благополучие, общественное здоровье.

Zymivets N. V. Category health in the context of health promotion

In the article the concept «health» is described as the basic idea of the health promotion conception, where current thinking about health as a global phenomenon is accumulated based on integrative approach. The sense of the modern interpretation of the term «health» is disclosed based on the comparison of the basic terms and concepts with approaches to health studying (comprehensive, holistic, axiological, acmeological, phenomenological, anthropocentric, adaptation etc.).

Key words: health, the conceptual foundations of health promotion, health, right to health, welfare, public health.

Стаття надійшла до редакції 29.04.2010 р.

Прийнято до друку 26.11.2010 р.